

REGISTERBLAD

Namn: Helene Pettersson

Datum: 1998-11-20

Område av riksintresse för naturvård i Kronobergs län

Områdesnummer: NRO07012

Områdesnamn: Garanshultasjön-Virestadssjöarna-Horssjön-Låkasjön-Steningen

Kommun: 65, Älmhults kommun

Kartblad: 04E SV, 04E SO

Area: Totalt ca 3240 ha

Naturgeografisk region: 12a, Sydöstra Smålands skog- och sjörika slättområde

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Helge å, avrinningsområde 88

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsformer, terrängformer: -

Riksvärde:

Sjö	Fauna	
Sötvattenstrandäng	Fauna	
Myrkomplex	Topogent kärr	Fauna
Mad vid sjö	Fauna	
Bevuxen sjö	Fauna	

Värdeomdöme: Det sänkta sjösystemet i Helge ås övre del har ett mycket rikt fågelliv och är av internationell betydelse för såväl häckande som rastande våtmarksfåglar. I Horssjön finns t ex länets tätaste förekomst av enkelbeckasin. Runt Garanshultasjön, samt spritt utefter Virestadssjön finns stora arealer sötvattenstrandängar som betas. Steningen och Låkasjön är representativa bevuxna sjöar. Utmed Norra Virestadssjön finns representativa sjömader. Visle myr-Horssjön är ett myrkomplex med ett representativt topogent kärr.

Huvudkriterier: A, C, D.

Stödskriterier: 1, 2, 5, 9.

Förutsättningar för bevarande: Områdenas sjö- och våtmarksprägel med rika fågelbiotoper bevaras. Värdena kan skadas av bl.a. markavvattning, skyddsdikning, vattenreglering, torvtäkt, vägbyggnad, olämpligt lokaliserad bebyggelse, avverkning av fastmarksholmar, strandskog och sumpskog samt gödsling och kalkning.

Säkerställande: Säkerställande ej planerat. Strandängarna vid Garanshultssjön är Natura 2000-område, kod SE 0320179.

Områdets huvuddrag: Helge ås huvudfåra från Energyda till Möckeln rinner genom en mycket flack slätt från ca 151 m.ö.h. vid Energyda till ca 141 m vid Diö. Från Energyda har ån i stort sett ett nordsydligt lopp genom bl a Granshultasjön och Virestadssjöarna. Nedströms Ållnebro viker ån av mot sydväst och väst genom Låkasjön, därifrån mot norr genom Steningen och därifrån i stort sett norrut genom Såganässjön till Möckeln vid Diö, där ån är dämnd och faller över ett kvarnfall några meter. Horssjön söder om Visle myr avvattnas till Norra Virestadssjön.

Sjösystemet är restsjöar på vidsträckt fornsjösediment. Landskapet har fått sin nuvarande utformning efter det omfattande Virestadssjöarnas sjösänkingsföretag genomfört 1925 - 1932. I detta ingick även bl.a Fanhultasjön, Södra Virestadssjön, Degersnåsasjön, Låkasjön och Steningen. Sjösänkningen medförde stora förändringar i landskapet samt för växt- och djurliv. Malen försvann från Garanshultasjön och Virestadssjöarna. Sjöarna blev mindre, blev mer näringsrika, växte igen men fick ett intressant fågelliv. När sjösedimenten kunde odlas överfördes steniga åkrar och ängar på moränmarkerna till betesvallar, och landskapet fick småningom sin nuvarande struktur.

I sjö/våtmarkssystemet framstår följande delområden som särskilt betydelsefulla, särskilt för fågellivet:

N G 12 a Garanshultasjön. N Virestadssjön. S Virestadssjön med omgivande odlingslandskap (*Älmhult 22 b, c*; 1944 ha). De plana eller mjukt kulliga sjösedimenten är till övervägande del åker eller betesmark. Vid Spånghult och Västra Garanshult möter strandängarna moränjord med ett äldre odlingslandskap med betesmarker, steniga eller stenröjda smååkrar. Vackra strandängar finns också vid östra Vålje. Norra Virestadssjön innehåller mader vid sjö, rinnande vatten och en svagt välvd mosse.

Häckfågelbeståndet är stort med bl a gråsgås (ett av de viktigaste häckningsområdena i Sverige), stjärtand och skedand, årta, småfläckig sumphöna, storspov, rödbena, gulärta (troligen det viktigaste häckningsområdet i Kronobergs län) och lärkfalk. Som rastplats är sjöarna särskilt betydelsefulla med smådopping, svarthakedopping, sångsvan, mindre sångsvan, sädgås, blåsgås, vitkindad gås, salskrake, strandskata, svartsnäppa, gluttsnäppa, brun kärrhök, blå kärrhök, dvärgmå, svarttärna och turturduva. I skogarna uppträder mindre hackspett, stenknäck och mindre flugsnappare.

N G 12 b Horssjön (*Älmhult 23 c*, 510 ha). Horssjön sänktes på 1860-talet och är nu ett vått kärr med vanliga starrarter. Bottenskikt saknas eller består av ensartade mattor av sotvitmossa. I dessa finns ovanligt rikligt med tranbär. Den tidigare strandlinjen är tydligt markerad mot Visle myr. Visle myr är ett myrkomplex bestående av topogent kärr och svagt välvd mosse. Från Sjövik sträcker sig en rullstensås mot norr genom myren.

Horssjön har ett rikt fågelliv med länets rikaste förekomst av dvärgbeckasin. Som häckningslokal för vadarfåglar är kärret det viktigaste i Kronobergs län. Även som rastplats för andfåglar är det särskilt värdefullt.

N G 12 c Låkasjön (*Älmhult 61*, 220 ha). Låkasjön sänktes samtidigt med Steningen på 1920-talet. Den består numera av små öppna vattenytor med gungflyn. Utefter Helge å växer bladvass. Relativt orörd strandskog finns på uddar och öar. Sydost om den forna sjön finns på sandavlagringar klockgentiana och plattlummer. I anslutning till odlingslandskapet vid Låkan växer bok och avenbok.

Låkasjön är särskilt betydelsefull för häckande och rastande fåglar. Under häckningstid har 45 arter våtmarksfåglar observerats, varav 16 säkert och 14 troligen häckande. Sjön besöks av många rastande fåglar, såsom sångsvan, änder, gäss och lärkfalk.

N G 12 d Steningen (*Älmhult 59*, 564 ha). En kompletterande sänkning av Steningen företogs så

sent som 1949. Härvid blottades sjömalmerik sand, som koloniserats av växter relativt långsamt. Vegetationsutvecklingen är intressant. Ca 180 ha av totalt 285 ha våtmark utgöres av kärr. Sjöns norra del är grundast och delas av en markerad åsrygg med intressanta strandbildningar. De största öppna vattenytorna finns i sydväst. I sjön växer bl.a. gropnate, sjöranunkel, hästsvans och vattenblink. På den f.d. sjöbotten runt sjön finns bl.a. spindelblomster, korallrot, dvärglin, klockgentiana och ögenpyrola. Häckfågelfaunan är artrik och varierad. Som rastplats för sångsvan har Steningen internationell betydelse.

Anmärkningar: Våtmarksinventering, Garanshultasjön, klass 1, VMI-ID 04E6B06; Horssjön (-Visle myr), klass 1, VMI-ID 04E5C02; Låkasjön, klass 1, VMI-ID 04E3A02; Steningen, klass 1, VMI-ID 04E4A03. Naturvårdsprogram för Kronobergs län, alla områden klass 1 utom Södra Virestadsjön som är klass 2 (tregradig skala).

Referenser: Länsstyrelsen i Kronobergs län: 1987: Våtmarker i Kronobergs län.
Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989: Kronobergs Natur (naturvårdsprogram).
Länsstyrelsen 1993: Ängs- och hagmarker i Kronobergs län.
Älmhults kommun 1992: Översiktsplan för Älmhults kommun.